

Psikososyal Destek Sürecinde Toplumla Çalışma

Gonca POLAT¹

GİRİŞ

Toplumla çalışmanın olmadığı bir sosyal hizmet uygulaması nasıl eksik kalır ise afet ve psikososyal destek çalışmaları için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Deprem gibi belirli bir bölgedeki nüfusun tamamını etkileyen afetler sonrasında toplumun ortak ihtiyaçlarını tanımlama, halihazırda var olan kaynaklarla bu ihtiyaçları karşılama ve yeni kaynaklar geliştirme psikososyal müdahalenin önemli bir boyutudur. Topluluk ve toplum düzeyinde çalışma, afet sonrası iyileşme çalışmalarının da merkezindedir.

Bu bölümde, depremin topluma olan etkisinin ele alınmasının ardından deprem sonrası toplumsal iyileşme sürecinin nasıl gerçekleşebileceği ve sosyal hizmetin bu amaca yönelik olası müdahaleleri kısaca aktarılacaktır.

6 Şubat 2023 Depremleri sonrası yürütülen psikososyal destek çalışmaları temelde birey ve gruba odaklanılarak gerçekleştirilen çalışmalar olmuştur. Toplumla çalışmanın gerekliliği ve olanakları ise süreçteki gözlemler aracılığıyla tartışılacaktır.

Depremi Toplum Üzerindeki Etkisi

Deprem birey üzerindeki etkilerinin yanı sıra, topluluklar ve genel olarak toplum üzerinde de kısa ya da uzun süreli etkiler bırakmaktadır. Bu süreci 4 evre ile tanımlayan Akyılmaz ve Karka (2011), ilk evre olan kahramanlık evresinde

¹ Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sosyal Hizmet AD., goncapolat@ankara.edu.tr

gerektiği düşünülmektedir. Kalınan süre boyunca, diğer etaplardan sıklıkla gelen şikayetin su, yemek, etkinlikler, çocuk oyun alanı gibi kaynak ve olanakların 1. ve 2. Etap için daha erişilebilir olduğu, diğer etapta yaşayanların etkinlikleri duymakta ve onlara erişmekte zorlandıkları öğrenilmiştir. Kaynakların planlanması ve topluma duyurulması konusunda bu açıdan daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Toplum katılımının genel olarak oldukça sınırlı olduğu gözlenmiştir. Gereksinimlerin tespiti, sorunun belirlenmesi ve çözümünde toplumun direkt katılımını gözetmek ya da toplum liderleri ve gönüllüler aracılığıyla bu mekanizmaları oluşturmak bir gerekliliktir. Gelecekteki çalışmalarda bu boyutun eklenmesi yararlı olacaktır.

Çalışmaların izleme ve değerlendirilmesi sürecinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve AFAD'ın koordinasyonun sağlanması açısından avantajlara sahip olduğu görülmüştür. Bu koordinasyonun hem planlama hem de izleme ve değerlendirme aşamasında kullanılması mümkündür.

Toplumla çalışmanın, kendi kendine yardım, sürdürülebilir iyileşme adımları, dayanışma, güçlenme gibi unsurları ile depremin zararlarının azaltılmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, toplum katılımının gelecekteki olası depremlere hazırlık için de anahtar bir role sahip olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

KAYNAKLAR

- AIDR (Australian Institute for Disaster Resilience). (2018). Australian Disaster Resilience Community Recovery Handbook. Mayıs, 2023 tarihinde <https://knowledge.aidr.org.au/media/5634/community-recovery-recovery-handbook.pdf> adresinden alındı.
- Akyılmaz, F. D., & Karka O. (2011). Afetlerde Psikolojik İlk Yardım, İstanbul: İstanbul Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü.
- Alakara Özcan, G. (2018). Afetlerde Psikososyal Destek Hizmetlerinin AFAD'da Çalışan Sosyal Çalışmacılar Tarafından Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı.
- Aldrich, D. P., & Meyer, M. A. (2015). Social Capital and Community Resilience. *American Behavioral Scientist*, 59(2), 254–269. <https://doi.org/10.1177/0002764214550299>.
- Demiröz, F., & Tomas, S.A. (2019). “Toplumun Harekete Geçirilmesi ve Katılım” içinde: Afet ve Acil Durumlarda Psikososyal Destek Hizmetleri: Saha Çalışanları İçin El Rehberi. Ankara: Unicef Türkiye Temsilciliği.
- Harms, L., Boddy, J., Hickey, L., Hay, K., Alexander, M., Briggs, L., Cooper, L., Alston, M., Fronek, P., Howard, A., Adamson, C., & Hazeleger, T. (2022). Post-disaster social work research: A scoping review of the evidence for practice. *International Social Work*, 65(3), 434–456. doi: 10.1177/0020872820904135.

- Kızılkaya, S., & Bakiler, O. (2023). Deprem Sonrası Göç Kalıcı Olmasın. Mayıs, 2023 tarihinde [https://doi.org/10.1177/0020872815583073](https://www.voaturkce.com/a/uzmanlar-uyariyor-deprem-sonrasi-goc-kalici-olmasin-depmezederindonusu/7023843.html#:~:text=6%20Şubat%20deprem%20felaketinin%20ardından,bin%20kişininse%20köylerine%20gittiği%20belirlendi adresinden alındı.</p><p>Ku, H. B. (2015). Post-disaster community development in rural Sichuan, China. <i>The Journal of Rural and Community Development</i>, 10(3), 120-130.</p><p>Ku, H. B., & Ma, Y. N. (2015). 'Rural-Urban Alliance' as a new model for post-disaster social work intervention in community reconstruction: The case in Sichuan, China. <i>International Social Work</i>, 58(5), 743-758. <a href=)
- Reifels, L., Bassilios, B., Forbes, D., Creamer, M., Wade, D., Coates, S., Hopwood, M., & Pirkis, J. (2013). A systematic approach to building the mental health response capacity of practitioners in a post-disaster context. *Advances in Mental Health*, 11(3), 246-256. <https://doi.org/10.5172/jamh.2013.11.3.246>.
- Yanardağ, U. (2019). Toplumla Çalışma. Ankara: Maya Akademi.